

Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecinde Disiplinlerarasılık

Soner GARİP ¹

DOI 10.5281/zenodo.6542475

Öz

Disiplinlerarasılık bir konu, kavram veya temaya iki ya da daha çok disipline ait bilgilerle bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşmadır. Disiplinlerarası yaklaşım eğitim öğretim sürecinin önemli bir parçasıdır. Öğrencilerin karşılaştıkları problemlerin çözümünde farklı yollara başvurması için disiplinlerarası bilgiyi kullanması gerekir. Türkçe dersi disiplinlerarası yaklaşımın aktif olarak kullanılabilceği bir disiplindir. Bunda Türkçe dersinin temalara göre metin temelli olarak işlenmesi önemli bir etkidir. Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin disiplinlerarası yaklaşıma bakışını ve Türkçe dersi metin işleme sürecinde disiplinlerarasılıktan faydalanma durumunu öğretmen görüşlerine göre ortaya çıkarmaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi çerçevesinde fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla belirlenen on dört Türkçe öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmış ve içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Araştırma sonucunda Türkçe derslerinin disiplinlerarası yaklaşımı kullanmak için uygun olduğu, Türkçe derslerinde disiplinlerarası ilişkiden faydalandığı, disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmanın öğrencilere birtakım katkılar sunduğu ve Türkçe ders kitaplarının disiplinlerarası yaklaşıma uygunluğu noktasında farklı görüşlerin olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *disiplinlerarasılık, Türkçe dersi, nitel araştırma, fenomenoloji*

---

¹ Doktora öğrencisi, ERÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi, sonergarip38@gmail.com

Interdisciplinarity in The Turkish Language Course Text Processing Process

Abstract

Interdisciplinary approach is a holistic approach to a subject, concept or theme with information from two or more disciplines. The interdisciplinary approach is an important part of the education and training process. Students should use interdisciplinary knowledge to apply different ways to solve the problems they encounter. Turkish lesson is a discipline where interdisciplinary approach can be used actively. An important factor in this is that the Turkish lesson is taught on a text basis according to the themes. The aim of this study is to reveal the Turkish teachers' view of interdisciplinary approach and the situation of benefiting from interdisciplinarity in the teaching process of Turkish lesson, according to teachers' opinions. Qualitative research method and phenomenology design were used in the study. Data was collected using semi-structured interview technique and subjected to content analysis. The study group of the research consists of fourteen Turkish teachers who are determined through easily accessible situation sampling. As a result of the research, it was revealed that Turkish lessons are suitable for using the interdisciplinary approach, benefiting from the interdisciplinary approach contributes to the students and there are different opinions on the suitability of the textbooks to the interdisciplinary approach. Based on the opinions of the teachers who participated in the study, various suggestions were made.

Keywords: *interdisciplinarity, Turkish language course, qualitative research, phenomenology*

Giriş

21. yüzyılda bilim ve teknoloji hızla gelişmektedir. Mevcut gelişmelere ayak uydurmak için bireylerin çok farklı alanlarda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bu durum bireylerin çok yönlü gelişmelerini zorunlu kılmaktadır. Bunu sağlamanın yollarından biri de gerçekleştirilecek çalışmalarda disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmaktır.

Türkçe dersi disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmak için elverişli bir yapıya sahiptir. Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) oluşturulurken bilimde ve teknolojide meydana gelen gelişmeler, bireylerin değişen ihtiyaçları ve eğitim bilimleri alanında yaşanan yenilikler etkili olmuştur. Bununla birlikte programın yapısının diğer disiplinlerle ilişki kurmaya uygun olmasına dikkat edilmiştir. Böylece öğrencilere disiplinlerarası bir bakış kazandırmaya zemin hazırlanmıştır.

Disiplin ifadesi TDK Türkçe Sözlük'te (2005), "öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı" (s. 539) olarak ifade edilmektedir. Disiplinlerarasılık ise farklı disiplinlerin bir arada kullanılmasıdır. Bu bakımdan disiplinlerarasılık belirli bir konuya farklı disiplinlere ait bilgilerle yaklaşma esasına dayanır. Alan yazında disiplinlerarasılık kavramına yönelik çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Apostel (1970) disiplinlerarasılığı, farklı iki ya da daha çok disiplin arasındaki etkileşim; Jacobs (1989) bir tema veya konuyu birden fazla disiplinden faydalanarak inceleyen bir yaklaşım; Taşdemir ve Taşdemir (2011) öğrenme süreçlerinde iki ya da daha çok disipline ait içeriğin harmanlanarak bilinçli bir şekilde planlanması; Aybek (2001) öğrencilerin farklı alanlardaki bilgileri birleştirip bütünleştirmesini sağlayan ve kavramlar aracılığıyla onları üst düzey düşünmeye yönelten bir yaklaşım olarak ifade etmektedir. Mevcut tanımlamalara göre disiplinlerarasılık bir konu, kavram veya temaya iki ya da daha çok disipline ait bilgilerle bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşma olarak söylenebilir.

Disiplinlerarasılık farklı disiplinlere ait bilgilerin bir arada kullanılmasıdır. Burada önemli olan husus disiplinlerin ortak bir konu etrafında toplanmasıdır. Yani aynı konunun farklı disiplinlerden yararlanarak bütüncül bir şekilde ele alınmasıdır. Bu nedenle, “disiplinlerarasılık, bir ders saati içerisinde biraz tarih, biraz coğrafya, biraz matematik ya da müzik işlemek değildir” (Yıldırım, 1996, s. 89). Aksine işlenen bir konunun birden çok disiplinle ilişkilendirilerek bütüncül bir anlayışla daha kalıcı ve daha anlamlı bir hale getirilmesidir. Buna göre disiplinlerarasılıkta, “birbirinden kopuk bir eğitim anlayışı yerine, birbirini bütünleyen bir merdivenin basamakları gibi, sürekli diğerine gereksinim duyan konu alanları söz konusudur” (Kanatlı ve Çekici, 2013, s. 224). Bütün bu alanlar ele alınan konunun daha anlaşılır hâle gelmesini sağlayarak öğrencilerin bilgiyi anlamlandırılmasını kolaylaştırmaktadır.

Disiplinlerarası yaklaşım eğitim öğretim sürecinin önemli bir parçasıdır. Öğrencilerin karşılaştıkları problemlerin çözümünde farklı yollara başvurabilmesi için disiplinlerarası bilgiyi kullanması gerekir. Bu hususta Erden (2007) gerçek hayatta karşılaşılan problemlerin çözümünde disiplinlerarası bilginin gerekliliğini işaret ederek eğitim programlarının disiplinlerarası niteliğe sahip olmasının önemini vurgulamaktadır. Yıldırım (1996) öğrencilerin sınıfta öğrendikleri konuların disiplinlerarası bir yönü olduğunu ve bunların tek bir disiplinin içerisinde incelenmesinin öğrenmenin anlamını ve etkisini azaltacağını ifade etmektedir. Ulusoy (2007) da karşılaşılan sorunların karmaşık olması ve sorunların çözümünde mevcut bir disiplinin yetersiz kalmasının disiplinlerarası yaklaşımın önemini ortaya koyduğunu söylemektedir. Karakuş ve Aslan (2016) ise bireylerin öğrenme-öğretme sürecinde olaylar ve durumlara farklı bakış açılarıyla bakabilmesini sağlayacak etkinliklere ihtiyacı olduğundan bu süreçte birden çok disipline ait etkinliklerin kullanılmasının gerekli olduğunu belirtmektedir. Buna göre öğrencilerin hayata hazırlanmasında faydalanılacak öğretim programları disiplinlerarası yaklaşıma göre temellendirilmelidir. Bu sayede

öğrencilere gerçek hayatta kullanabileceği bilgiler disiplinlerarası bir bakışla verilerek öğrenmeler anlamlı hâle getirilebilir ve öğrencilerin sorunlarla daha rahat başa çıkmaları sağlanabilir. Ayrıca öğrenme öğretme sürecinde ele alınan konu, kavram veya temaya farklı disiplinlere ait bilgilerle bütüncül bir şekilde yaklaşarak öğrencilerin bilgiyi farklı disiplinlerden çok yönlü olarak edinmesine zemin oluşturulabilir.

Disiplinlerarası yaklaşımın öğrenme-öğretme sürecinde kullanılması öğrencilere birtakım avantajlar sağlamaktadır. Perkins'e (1994) göre disiplinlerarası kavramı çoklu zekâ biçimlerini ve dünyayı çoklu bilme yollarını temsil etmektedir. Jones (2009) disiplinlerarasılığın hayat boyu öğrenme becerilerini geliştirerek öğrencilerin eleştirel düşünme, iletişim, yaratıcılık ve akademik yönden ilerlemesini sağladığını ifade etmektedir. Duman ve Aybek (2003) disiplinlerarasılığın, disiplinlerin perspektiflerini bir araya getirdiğini böylece hedef, tema, konu ve problemlerin araştırılmasına odaklanılmasını sağladığını belirtmektedir. Aydın ve Balım (2005) disiplinlerarasılığın disiplinlere ait bilgi ve becerilerin anlamlı olarak bütünleştirilmesini sağladığını dile getirmektedir. Jacobs (1989) ise öğrenciler için teşvik ve motive edici olduğunu söylemektedir. Bu avantajlar Türkçe dersinin temellendiği ve öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dört temel dil becerisini kazandırma ve geliştirme sürecine katkı sunmaktadır.

Türkçe dersi disiplinlerarası yaklaşımın aktif olarak kullanılabilmesi bir disiplindir. Bunda kuşkusuz Türkçe dersinin temalara göre metin temelli olarak işlenmesi önemli bir etkidir. Türkçe dersi ilkokulun başından ortaokulun sonuna kadar her sınıf düzeyinde sekiz tema üzerinden işlenmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019, s.15-16) bu temalar: Erdemler, Milli Kültürümüz, Milli Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık, Çocuk Dünyası olarak belirlenmiştir. Belirlenen temalardan Erdemler, Milli Kültürümüz ile Milli Mücadele ve

Atatürk teması her sınıf düzeyinde zorunluymken diğer temalar seçmeli olup bu temaların kullanılmasında kitap yazarlarına özgürlük tanınmıştır. Bu temalar ve bu temalara ait alt temalar Türkçe dersi metin işleme sürecinde diğer disiplinlerle ilişki kurmaya elverişli bir yapıya sahiptir.

Türkçe dersinin disiplinlerarası yaklaşıma uygun olmasında farklı etkenler bulunmaktadır. Demir (2017) Türkçe dersinin hem bilgi hem de beceri dersi olmasının disiplinlerarası yaklaşıma uygun olmasını sağladığını söylemektedir. Kanatlı ve Çekici (2013) de dört temel dil becerisinin (dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma) geliştirilmesi için diğer disiplinlerle birlikte hareket etmek gerektiğini bunun da Türkçeyi disiplinlerarası yaklaşıma uygun hâle getirdiğini ifade etmektedir. Şahbaz ve Çekici (2012) ise Türkçenin eğitim sisteminin bir parçası olduğu için diğer disiplinlerle zorunlu olarak ilişkisinin olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Alan yazında Türkçe dersi özelinde disiplinlerarası yaklaşımın temel alındığı az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Şimşek (2018) çalışmasında Türkçe dersine ait çalışma kitaplarında yer alan etkinlikleri disiplinlerarası yaklaşım bakımından incelerken Demir (2017) çalışmasında 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersine ait öğretmen kılavuz kitaplarını inceleyerek bu kitaplarda diğer disiplinlerle ne derecede ilişki kurulduğunu araştırmıştır. Kanatlı ve Çekici (2013) çalışmalarında Türkçe eğitiminde faydalanılabilecek disiplinlerarası imkânları kuramsal olarak incelemiştir. Şahbaz ve Çekici (2012) ise çalışmalarında Türkçe eğitiminin disiplinlerarası niteliğini kuramsal ve uygulama bakımından betimlemiştir. Mevcut çalışmalar içerisinde Türkçe dersi metin işleme sürecine yönelik disiplinlerarasılığın öğretmen görüşlerinin temel alınarak incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmenlerin disiplinlerarası yaklaşıma bakışını ve Türkçe dersi metin işleme sürecinde disiplinlerarasılıktan

faydalanma durumunu öğretmen görüşlerine göre ortaya çıkarmaktır. Yukarı ifade edildiği gibi disiplinlerarası yaklaşım; öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin olaylara ve durumlara çok yönlü olarak bakması, bütüncül bir bakış açısına sahip olması ve öğrenmelerin anlamlı olması gibi avantajlar sağlamaktadır. Bu çalışmada, Türkçe dersi metin işleme sürecinde disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanma durumunun Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenerek ortaya konmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın da Türkçe derslerinde disiplinlerarası yaklaşımı aktif olarak kullanmayı düşünen öğretmenlere ve konuyla ilgili çalışma yapacak araştırmacılara fikir vereceği düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırmanın amacı doğrultusunda *“Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersi metin işleme sürecinde disiplinlerarası yaklaşıma bakışı nasıldır?”* sorusuna cevap aranmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda ve gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 45). Türkçe dersi metin işleme sürecinde disiplinlerarası yaklaşımın öğretmen görüşlerine göre incelendiği bu çalışmada verilerin ilk elden toplanmasından ve nitel bir sürecin takip edilmesinden dolayı araştırmanın doğasına uygun olması açısından nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Çalışmanın deseni nitel araştırma yöntemi desenlerinden fenomenolojidir. “Fenomenoloji, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.78). Çalışmada, nitel araştırma çerçevesinde belirlenen soruların öğretmen görüşlerine göre araştırıldığı, öğretmenlerin tecrübelerinden, algılama ve

anlamlandırmalarından yararlanıldığı ve nasıl sorusuna derinlemesine cevap arandığı için fenomenoloji deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme araştırmanın hızlı ve kolay bir şekilde yapılmasına olanak tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacı çalışma grubunu gönüllülük esasını temel alarak çevresindeki Türkçe öğretmenlerinden oluşturarak kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu altı kadın (Ö_{1,6,8,11,12,14}) ve sekiz erkek (Ö_{2,3,4,5,7,9,10,13}) olmak üzere toplam 14 Türkçe öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenler Ö₁, Ö₂, Ö₃... şeklinde kodlanmıştır. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler *Tablo 1*'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun cinsiyet, mesleki deneyim ve eğitim durumu dağılımı

Katılımcılar	Cinsiyet	Mesleki Deneyim	Eğitim Durumu
Ö ₁	Kadın	7 yıl	Lisans
Ö ₂	Erkek	7 yıl	Lisans
Ö ₃	Erkek	11 yıl	Yüksek Lisans
Ö ₄	Erkek	8 yıl	Yüksek Lisans
Ö ₅	Erkek	10 yıl	Lisans
Ö ₆	Kadın	6 yıl	Lisans
Ö ₇	Erkek	9 yıl	Yüksek Lisans
Ö ₈	Kadın	4 yıl	Lisans
Ö ₉	Erkek	5 yıl	Lisans
Ö ₁₀	Erkek	6 yıl	Yüksek Lisans
Ö ₁₁	Kadın	16 yıl	Lisans
Ö ₁₂	Kadın	12 yıl	Lisans
Ö ₁₃	Erkek	5 yıl	Lisans
Ö ₁₄	Kadın	8 yıl	Yüksek Lisans

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmenlerin mesleki deneyimleri 4-16 yıl (Ö₈:4, Ö_{9,13}:5, Ö_{6,10}:6, Ö_{1,2}:7, Ö_{4,14}:8, Ö₇:9, Ö₅:10, Ö₃:11, Ö₁₂:12, Ö₁₁:16) arasında değişmektedir. Eğitim durumları beş öğretmende (Ö_{3,4,7,10,14}) yüksek lisans, dokuz öğretmende (Ö_{1,2,5,6,8,9,11,12,13}) lisans seviyesindedir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi veri toplama araçlarından görüşme tercih edilmiştir. Çalışmada görüşme sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, “görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak, hem önceden hazırlanmış soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi almak amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 150). Yarı yapılandırılmış görüşme sayesinde görüşme süreci esnek hâle gelir. Bu sayede araştırmacı görüşme sorularının sırasında değişiklik yapabilir ayrıca yeni sorular ekleyebilir. Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmenin veri aracı olarak kullanılmasındaki amaç öğretmenlerin disiplinlerarası yaklaşıma yönelik görüşlerini ilk elden toplayarak ve görüşme esnasında gerekirse ek sorular sorarak araştırma sorusuna detaylı cevaplar bulmaktır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu alan yazın taranarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun son hâlini almasında; biri Türkçe eğitimi alanında diğeri ise nitel araştırma alanında olmak üzere iki farklı uzmandan görüş alınmıştır. Her iki uzmanın görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formunun son hâlini almasında belirleyici olmuştur.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması işlemi, öğretmenlerin sene sonu meslekî eğitim çalışmalarını kapsayan 17-28 Haziran 2019 tarihleri arasında yüz yüze yapılmıştır. Süreçte, veri kaybını önlemek adına katılımcı iznine tabi olarak görüşmeci tarafından ses kaydı alınmış ayrıca harici notlar tutulmuştur. Görüşmeler 15-23 dakika arasında sürmüştür. Görüşme bitiminde analize tabi tutmak için yazıya aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden içerik analizine başvurulmuştur. İçerik analizi, “birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259). Verilerin analizinde içerik analizine başvurulmasındaki amaç katılımcılardan görüşme yoluyla toplanan verilerin derinlemesine incelenmek istenmesidir. Bunun için katılımcılara görüşme esnasında yöneltilen altı soru içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Bu amaçla görüşme sonrası yazıya geçirilen ses kayıtları her bir soru için birlikte incelenerek analiz edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın başından sonuna kadar geçerlik ve güvenirlikle ilgili noktalara dikkat edilmiştir. Merriam (2013), geçerlik ve güvenirliği bir araştırmanın bütün süreçlerini ilgilendiren önemli bir kaygı şeklinde ifade etmektedir.

Araştırmanın iç geçerliğini artırmak amacıyla araştırmaya katılan öğretmenlerle uzun süreli bir etkileşim kurulmuş ve görüşmeler gönüllük esasına göre yapılmıştır. Yapılan görüşmelere ait kayıtlar katılımcılara dinlettirilerek onaylatılmıştır. Bu işlem yazıya dökülen görüşme kayıtları için de yapılmıştır. Detaylı alan yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları nitel araştırma yöntemi amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Oluşturulan örnekleme cinsiyet, eğitim durumu ve mesleki deneyim yönünden en üst düzeyde çeşitlilik oluşturmaya dikkat edilmiştir. Araştırma kapsamında oluşturulan görüşme formunun geliştirilmesinde Türkçe eğitimi ve nitel araştırma alanında uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Bulgular bölümünde doğrudan alıntılar kullanılarak bu alıntılar oluşturulan kod ve temalara uygun olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın dış geçerliğini artırmak için çalışmanın giriş ve yöntem bölümü oluşturulurken alan yazın taraması ayrıntılı olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ait bilgiler tablo halinde

sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak ve veri kaybını önlemek için görüşme sürecine ait ses kaydı alınmıştır. Araştırmanın bulgular bölümünde yoruma yer verilmemiştir. Verilerin analizinde kodlardan hareketle temalar oluşturularak tutarlılık sağlanmasına dikkat edilmiştir.

Bulgular

Türkçe dersi metin işleme sürecinde disiplinlerarasılığın araştırıldığı bu çalışmada Türkçe öğretmenleriyle gerçekleştirilen görüşmelerde çeşitli veriler elde edilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin disiplinlerarası yaklaşıma ilişkin görüşleri

Katılımcılar	Kod	Tema
Ö _{1,4,6,8,10,12,13} : Bana göre disiplinlerarasılık birden çok dersin aynı konu tabanında birleştirilmesidir.	Birleştirmek	Disiplinlerarası yaklaşıma bakış
Ö _{2,3,4,5,7,9,10,11,13,14} : Bana göre disiplinlerarasılık her dersin birbirinden tam bağımsız olmadığı, tam tersine birbiriyle ilişkilendirilerek ele alındığı bir yaklaşımdır.	İlişki kurmak	

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin disiplinlerarası yaklaşıma ilişkin görüşlerinden hareketle birleştirmek (Ö_{1,4,6,8,10,12,13}) ve ilişki kurmak (Ö_{2,3,4,5,7,9,10,11,13,14}) kodları ile disiplinlerarası yaklaşıma bakış temasına ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden Ö₁ birleştirme koduna yönelik “Bana göre disiplinlerarasılık birden çok dersin aynı konu tabanında birleştirilmesidir.” diyerek disiplinlerarası yaklaşımı birden çok disiplini aynı konuda bir araya getirmek olarak gördüğünü ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö₇ ise ilişki kurmak koduna ilişkin “Bana göre disiplinlerarasılık her dersin birbirinden tam bağımsız olmadığı, tam tersine birbiriyle ilişkilendirilerek ele alındığı bir yaklaşımdır.” tanımlamasıyla disiplinlerarasılıkta disiplinlerin birbirinden bağımsız olmadığını ve birbiriyle ilişki kurularak ele alındığını söylemektedir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Türkçe dersinin disiplinlerarasılığa uygunluğuna ilişkin görüşleri

Katılımcılar	Kod	Tema
Ö _{1,2,7,8,13} : Ders kitabında disiplinlerarasılığa zemin sağlayacak etkinlikler bulunmaktadır.	Etkinlik	
Ö _{3,4,10,14} : İşlediğimiz pek çok tema ve konu bu açıdan çok zengin.	Konu ve tema	Türkçe dersinin disiplinlerarası ilişki boyutları
Ö _{5,9,11,12} : Türkçe dersinde dört temel dil becerisi metinle işleniyor. Dolayısıyla çeşitli disiplinlerden çok rahat bir şekilde faydalanılabilir.	Metin	
Ö ₆ : Disiplinlerarasılığı sağlamak için özellikle belirli gün ve haftalar kaçırılmayacak birer fırsattır.	Belirli gün ve haftalar	

Öğretmenlerin tamamı Türkçe dersinin disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmak için uygun olduğunu ifade etmiştir. Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin Türkçe dersinin disiplinlerarasılığa uygunluğuna ilişkin görüşlerinden hareketle etkinlik (Ö_{1,2,7,8,13}), konu ve tema (Ö_{3,4,10,14}), metin (Ö_{5,9,11,12}) ve belirli gün ve haftalar (Ö₆) kodları ile Türkçe dersinin disiplinlerarası ilişki boyutları temasına ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden Ö₇ etkinlik koduna ilişkin “Ders kitabında disiplinlerarasılığa zemin sağlayacak etkinlikler bulunmaktadır.” diyerek Türkçe ders kitaplarında disiplinlerarası ilişki kurmak için uygun etkinliklerin olduğunu ifade etmiştir. Konu ve tema kodu için Ö₁₀ “İşlediğimiz pek çok tema ve konu bu açıdan çok zengin.” ifadesiyle Türkçe dersinin konu ve tema yönüyle zengin olmasına dikkat çekerek bu durumun disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmayı uygun hale getirdiğini anlatmıştır. Metin koduna yönelik Ö₅ “Türkçe dersinde dört temel dil becerisi metinle işleniyor. Dolayısıyla çeşitli disiplinlerden çok rahat bir şekilde faydalanılabilir.” düşüncesiyle temel dil becerilerinin disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmak için uygun olduğunu dile getirmiştir. Katılımcılardan Ö₆ ise belirli gün ve haftalar koduna yönelik “Disiplinlerarasılığı sağlamak için özellikle belirli gün ve haftalar kaçırılmayacak birer fırsattır.” ifadesiyle belirli gün ve haftalara ait zamanlarda Türkçe dersinin diğer disiplinlerle ilişki kurulabileceğini söylemiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Türkçe derslerinde disiplinlerarasılıktan faydalanma durumlarına ilişkin görüşleri

Katılımcılar	Kod	Tema
Ö _{1,2,9,13} : Genellikle yöntem ve tekniklerle disiplinlerarasılığı etkili kullanmaya çalışıyorum.	Yöntem-Teknik	
Ö _{3,10, 11} : Hangi konu işleniyorsa o konunun içinde olabilecek disiplinlerarası ilişkiyi önceden görüyorum ve buna göre hazırlık yapıyorum.	Ön hazırlık	Türkçe dersinde disiplinlerarasılığa zemin oluşturan yönler
Ö _{4,5,6,12,14} : Türkçe dersi çok geniş bir alana yayılan bir ders ve birçok konuda birçok disiplin ile ilişki kurabiliyorum.	Konuya görelilik	
Ö _{7,8} : Bireysel çabalarımla hazırladığım etkinlikler aracılığıyla disiplinlerarasılıktan faydalanıyorum.	Bireysel çaba	

Öğretmenlerin tamamı Türkçe dersi işleniş sürecinde disiplinlerarasılıktan faydalandığını ifade etmiştir. Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin Türkçe derslerinde disiplinlerarasılıktan faydalanma durumlarına ilişkin görüşlerinden hareketle yöntem-teknik (Ö_{1,2,9,13}), ön hazırlık (Ö_{3,10, 11}), konuya görelilik (Ö_{4,5,6,12,14}) ve bireysel çaba (Ö_{7,8}) kodları ile Türkçe dersinde disiplinlerarası ilişki kurma yolları temasına ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden Ö₁₃ yöntem-teknik koduna ilişkin “Genellikle yöntem ve tekniklerle disiplinlerarasılığı etkili kullanmaya çalışıyorum.” diyerek Türkçe dersinde disiplinlerarasılıktan faydalanırken yöntem ve teknikleri kullandığını ifade etmiştir. Katılımcılardan Ö₃ ön hazırlık koduna ilişkin “Hangi konu işleniyorsa o konunun içinde olabilecek disiplinlerarası ilişkiyi önceden görüyorum ve buna göre hazırlık yapıyorum.” ifadesiyle Türkçe dersinde disiplinlerarası ilişkiden faydalanmak için önceden hazırlık yaptığını söylemiştir. Konuya görelilik koduna ilişkin Ö₅ “Türkçe dersi çok geniş bir alana yayılan bir ders ve birçok konuda birçok disiplin ile ilişki kurabiliyorum.” görüşüyle konular aracılığıyla birçok disiplinle ilişki kurabildiğini dile getirmiştir. Bireysel çaba koduyla ilgili olarak Ö₇ ise “Bireysel çabalarımla hazırladığım etkinlikler aracılığıyla disiplinlerarasılıktan

faydalanıyorum.” cümlesiyle kendi hazırladığı etkinlikler ile disiplinlerarasılıktan faydalandığını belirtmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Türkçe dersi ile ilişki kurdukları diğer disiplinlere ilişkin bilgiler

Katılımcılar	Sosyal Bilgiler	Matematik	Görsel Sanatlar	Müzik	Vatandaşlık Bilgisi	Fen Bilimleri	Edebiyat	Tarih	Coğrafya
Ö ₁								X	X
Ö ₂	X	X	X	X					
Ö ₃	X				X		X	X	
Ö ₄	X	X	X	X		X			
Ö ₅	X	X	X	X		X			
Ö ₆	X	X					X		
Ö ₇	X		X					X	
Ö ₈	X	X	X	X					
Ö ₉			X	X					X
Ö ₁₀			X	X				X	X
Ö ₁₁	X		X	X			X		
Ö ₁₂	X	X				X		X	
Ö ₁₃			X	X		X		X	
Ö ₁₄	X		X	X		X			X

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin; sosyal bilgiler (Ö_{2,3,4,5,6,7,8,11,12,14}), matematik (Ö_{2,4,5,6,8,12}), görsel sanatlar (Ö_{2,4,5,7,8,9,10,11,13,14}), müzik (Ö_{2,4,5,8,9,10,11,13,14}), vatandaşlık bilgisi (Ö₃), fen bilimleri (Ö_{4,5,12,13,14}), edebiyat (Ö_{3,6,11}), tarih (Ö_{1,3,7,10,12,13}) ve coğrafya (Ö_{1,9,10,14}) disiplinleriyle ilişki kurduğu görülmektedir. Öğretmenlerin nasıl ilişki kurduklarına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö₃: “Çocuk Hakları Sözleşmesi ile ilgili bir metin işliyordum. Vatandaşlık Bilgisi ve Hukuk ile ilişki kurdum.” Ö₇: “Genellikle sosyal bilgiler dersiyle özellikle de zorunlu Atatürk teması işlenirken disiplinlerarasılıktan çocuklara tarihle ilgili bilgiler vererek faydalanıyorum.” Ö₈: “Örneğin işlediğimiz renkler konulu bir şiirde cisimlerin bize nasıl renkli görüldüğü konusunda Fen Bilimleri dersi ile oldukça çok ilgi kurdum.” Ö₁₂: “Okunan metinlerin temasına uygun ünlü

yazarların yazılarını ve kitaplarını tanıtarak edebiyat alanıyla da ilişki sağlamaya çalışıyorum.” Ö₁₃: “Mesela doğayla ilgili bir metinde öğrencilere resim çizdirmiş ve o resimleri incelerken doğayla ilgili müzikler söylemiştik.” Öğretmenlerin Türkçe dersi ile ilişki kurdukları diğer disiplinlere ilişkin görüşlerinden Türkçe dersi metin işleme sürecinde ele alınan konuyla ilgili olarak çeşitli disiplinlerle ilişki kurulduğu görülmektedir. Öğretmenler işlenen temaya yönelik temayla ilgili edebiyatın seçkin yazarlarının eserlerini tanıttığı ve işlenen metne ait etkinliklerin yapımında resim yaptırıldığını ve buna uygun şarkılar söyleyerek disiplinlerarası ilişki kurduğunu belirtmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Türkçe ders kitaplarının disiplinlerarasılığa uygunluğuna ilişkin görüşleri

Katılımcılar	Kod	Tema
Ö _{1,2,3,9,13,14} : Kitaptaki bütün metin ve etkinlikler olmasa da uygun olan metin ve etkinlikler söz konusudur.	Kısmen	
Ö _{5,6,10,12} : Özellikle 5. ve 8. Sınıf ders kitaplarını bu yönüyle çok beğeniyorum. Etkinliklerde muhakkak farklı disiplinlerle alakalı çalışmalar oluyor.	Yeterli	Türkçe ders kitaplarının disiplinlerarasılığa uygunluğu
Ö _{3,7,8,11} : Ders kitabındaki etkinliklerin pek uygun olduğunu söyleyemem. Birkaç etkinliğin dışında disiplinlerarası yaklaşımı destekleyen etkinlik göremedim.	Yetersiz	

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmenlerin Türkçe ders kitaplarının disiplinlerarasılığa uygunluğuna ilişkin görüşlerinden kısmen (Ö_{1,2,3,9,13,14}), yeterli (Ö_{5,6,10,12}) ve yetersiz (Ö_{3,7,8,11}) kodları ile Türkçe ders kitaplarının disiplinlerarasılığa uygunluğu temasına ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden Ö₁₃ kısmen koduna yönelik “Kitaptaki bütün metin ve etkinlikler olmasa da uygun olan metin ve etkinlikler söz konusudur.” diyerek kitapta yer alan metin ve etkinliklerin kısmen uygun olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan Ö₁₀ ise yeterli koduna ilişkin “Özellikle 5. ve 8. Sınıf ders kitaplarını bu yönüyle çok beğeniyorum. Etkinliklerde muhakkak farklı disiplinlerle alakalı çalışmalar oluyor.” görüşüyle 5 ve 8. Sınıflara ait ders

kitabında yer alan etkinliklerin farklı disiplinlerle ilişki kurmaya elverişli olduğunu söylemiştir. Yetersiz koduna ilişkin Ö₃ “*Ders kitabındaki etkinliklerin pek uygun olduğunu söyleyemem. Birkaç etkinliğin dışında disiplinlerarası yaklaşımı destekleyen etkinlik göremedim.*” düşüncesiyle ders kitabında yer alan etkinliklerin diğer disiplinlerle ilişki kurmaya uygun olmadığını belirtmektedir.

Tablo 7. Öğretmenlerin disiplinlerarasılığın öğrencilere katkılarına ilişkin görüşleri

Katılımcılar	Kod	Tema
Ö _{1,3,5,10,13} : Disiplinlerarası ilişki öğrencide öğrenilen bilginin kalıcı olmasına katkıda bulunuyor.	Kalıcı öğrenme	
Ö _{4,5,6,11,13} : Öğrenci bilginin bir boyutlu değil birden çok boyutlu olduğunu görüyor.	Çok yönlü düşünme	Disiplinlerarası yaklaşımın avantajları
Ö _{2,4,7,11,12} : Konuların daha anlaşılır olmasını sağlıyor.	Anlaşılabilirlik	
Ö _{7,8,12} : Disiplinlerarası ilişki kurmak öğrencinin dikkatini çekiyor.	Dikkat çekme	
Ö _{3,6,14} : Disiplinlerarası ilişki kurularak işlenen bir Türkçe dersinin öğrencinin öğrendiği bilgiyi somutlaştırması ve hayatın pek çok safhasına gönderme yapması gibi etkileri bulunuyor.	Somutlaştırma	
Ö _{4,6,10} : Dersi daha zevkli hale getirebiliyorum.	Eğlenerek öğrenme	

Öğretmenlerin tamamı Türkçe derslerinde disiplinlerarası ilişki kurulmasının öğrencilere katkısı sağladığını düşünmektedir. Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin disiplinlerarasılığın öğrencilere katkılarına ilişkin görüşlerinden hareketle kalıcı öğrenme (Ö_{1,3,5,10,13}), çok yönlü düşünme (Ö_{4,5,6,11,13}), anlaşılabilirlik (Ö_{2,4,7,11,12}), dikkat çekme (Ö_{7,8,12}), somutlaştırma (Ö_{3,6,14}) ve eğlenerek öğrenme (Ö_{4,6,10}) kodları ile disiplinlerarası yaklaşımın avantajları temasına ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden Ö₁₃ kalıcı öğrenme koduna ilişkin “*Disiplinlerarası ilişki öğrencide öğrenilen bilginin kalıcı olmasına katkıda bulunuyor.*” ifadesiyle disiplinlerarasılığın öğrenilenlerin kalıcılığına olumlu katkısı olduğunu söylemektedir. Katılımcılardan Ö₅ çok boyutlu düşünme koduna yönelik

“Öğrenci bilginin bir boyutlu değil birden çok boyutlu olduğunu görüyor.” görüşüyle disiplinlerarasılık sayesinde öğrencilerin bilginin birden çok boyutlu olduğunu görmesine katkı sağladığını ifade etmektedir. Ö₁₁ anlaşılabilirlik koduyla ilgili “Konuların daha anlaşılır olmasını sağlıyor.” diyerek öğrencilerin anlatılan konuları daha iyi anlamalarına katkı sunduğunu belirtmektedir. Ö₄ dikkat çekme kodu için “Disiplinlerarası ilişki kurmak öğrencinin dikkatini çekiyor.” cümlesiyle disiplinlerarasılığın öğrencilerin derse dikkatlerini çekmelerine zemin oluşturduğunu dile getirmektedir. Katılımcılardan Ö₃ somutlaştırma koduyla alakalı “Öğrencinin öğrendiği bilgiyi somutlaştırması ve hayatın pek çok safhasına gönderme yapması gibi etkileri bulunuyor.” açıklamasıyla öğrencilerin bilgiyi somutlaştırarak hayatına aktarmasında disiplinlerarası ilişkinin katkısına işaret etmektedir. Son olarak katılımcılardan Ö₁₀ ise eğlenerek öğrenme koduyla ilişkili olarak “Dersi daha zevkli hale getirebiliyorum.” söylemiyle disiplinlerarasılık aracılığıyla derslerin eğlenceli hale geldiğini anlatmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, araştırmanın amacı doğrultusunda Türkçe öğretmenlerinden Türkçe dersi işleniş sürecinde disiplinlerarası yaklaşıma yönelik görüşleri alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin disiplinlerarası yaklaşımla ilgili bilgi sahibi olduğu, Türkçe derslerinin disiplinlerarası yaklaşımı kullanmak için uygun olduğu, Türkçe derslerinde disiplinlerarası ilişkiden faydalandığı ve disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmanın öğrencilere birtakım katkılar sunduğu sonuçları elde edilmiştir. Ayrıca Türkçe derslerinde en çok sosyal bilgiler, matematik, görsel sanatlar, müzik, vatandaşlık bilgisi, fen bilimleri, edebiyat, tarih ve coğrafya disiplinleriyle ilişki kurulduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra ders kitaplarının disiplinlerarası yaklaşıma uygunluğu noktasında farklı görüşlerin olduğu ve öğretmenlerin bu konuda hemfikir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Türkçe öğretmenlerinin disiplinlerarası yaklaşımla ilgili bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Öğretmenler disiplinlerarası yaklaşıma yönelik birleştirmek (Ö_{1,4,6,8,10,12,13}) ve ilişki kurmak (Ö_{2,3,4,5,7,9,10,11,13,14}) kodları üzerinde buluşmuştur. Öğretmenler işlenen konularda disiplinlerarası ilişki kurulmasında bilginin bütünleştirileceğini düşünmektedir. Bunun yanı sıra disiplinlerin birbirinden bağımsız olmadığı ve birbirini desteklediği görüşü ön plana çıkmaktadır. Özyaydınlı Tanrıverdi ve Kılıç (2019) yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin disiplinlerarasılığa yönelik kavramsal açıdan bilgi sahibi olduğu ve öğretmenlerin disiplinlerarasılık için ilişki kurmak ile bütünleştirme kavramlarında buluştuğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan her iki çalışma elde edilen sonuçlar yönüyle örtüşmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenler Türkçe dersinin diğer derslerle disiplinlerarası ilişki kurmak bakımından uygun olduğunu ifade etmektedirler. Buna ders kitaplarında yer alan etkinliklerin, konu ve temaların, dil becerilerinin, belirli gün ve haftaların zemin oluşturduğunu söylemektedirler. Kanatlı ve Çekici (2013) çalışmalarında Türkçe dersinin, doğası gereği disiplinlerarası ilişki kurmaya uygun olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bakımdan her iki çalışmada ulaşılan sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler Türkçe dersi işleniş sürecinde disiplinlerarasılıktan faydalanmaktadır. Öğretmenler bunu yöntem ve tekniklerden, ön hazırlıklardan, konunun özelliklerinden ve bireysel çabalarından hareketle gerçekleştirmektedir. Turan, Karasu Avcı ve Faiz (2020) de yaptıkları çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde disiplinlerarasılıktan faydalandığını bunu yaparken de farklı ders ve öğretmenlerle iş birliği kurduklarını, örnek etkinlikler yaptıklarını, kazanım ile değere göre hareket ettiklerini ve duruma, konuya göre yaklaşım sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri de benzer şekilde farklı derslerle ilişki kurarak, konuya göre hareket ederek ve hazırlıklar yaparak bunu gerçekleştirmeye

çalışmışlardır. Bu noktadan hareketle çalışma araştırmacıların çalışmasıyla benzer doğrultudadır.

Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler Türkçe derslerinde en çok sosyal bilgiler, matematik, görsel sanatlar, müzik, vatandaşlık bilgisi, fen bilimleri, edebiyat, tarih ve coğrafya disiplinleriyle ilişki kurmaktadır. Şimşek (2018) çalışmasında Türkçe ders kitaplarının en çok Fen Bilimleri, Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler, Matematik ve Müzik disiplinleriyle ilişkilendirildiği sonucuna ulaşmıştır. Kanatlı ve Çekici (2013) de çalışmalarının sonucunda Türkçe derslerinin Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Müzik, Görsel Sanatlar, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Bilişim Teknolojileri disiplinleriyle etkileşim içinde olabileceğini söylemektedirler. Bu bakımdan mevcut çalışmalar bu araştırmada ulaşılan sonucu destekler niteliktedir.

Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler Türkçe ders kitaplarının disiplinlerarası ilişki kurmaya uygunluğu noktasında ortak bir görüşe sahip değildir. Katılımcılar yeterli, yetersiz ve kısmen olduğunu düşünmektedir. Şahin (2018) yaptığı çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin disiplinlerarası yaklaşıma uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmacı incelenen kitaplar içerisinde disiplinlerarası ilişkinin en çok MEB Yayınlarına ait 5. Sınıf Türkçe ders kitabında kurulduğunu belirtmektedir. Demir (2017) de çalışmasında öğretmen kılavuz kitapların disiplinlerarası ilişki açısından incelemiş ve araştırma sonucunda öğretmen kılavuz kitaplarının disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanma açısından farklılıklar gösterdiğini ve yetersiz, düşük düzeyde, yeterli düzeyde olduğu sonucunu elde etmiştir. Bu bakımdan yapılan çalışmalar bu çalışmada elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir. Buna göre ders kitaplarının disiplinlerarası yaklaşıma uygunluk durumu yayınevi ve sınıf seviyesine göre değişmektedir.

Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler Türkçe derslerinde disiplinlerarası ilişki kurulmasının öğrencilere katkı sağladığı ve bu bakımdan faydalı olduğu konusunda hemfikirdir. Katılımcılar Türkçe derslerinde disiplinlerarası ilişki kurmanın kalıcı öğrenme, çok yönlü düşünme, anlaşılabilirlik, dikkat çekme, somutlaştırma ve eğlenerek öğrenmeyi sağladığını belirtmektedir. Derslerde disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmak öğrencilere katkılar sağlamaktadır (Newell, 1994; Edeer, 2005; Özçelik ve Semerci 2011; Yarımca 2011; Aslan yolcu, 2013). Mevcut çalışmalardan Yıldırım (1996) anlamlı öğrenmeler sağladığını; Demir (2009) öğrencilerin öğrendiklerini daha iyi hatırladıklarını ve derse katılım göstermede istekli olduklarını; Yalçın (2013) öğrencilerin başarı seviyelerini artırdığını; Özaydınlı-Tanrıverdi ve Kılıç (2019) öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı ve derse olumlu tutum geliştirdiğini; Turan, Karasu Avcı ve Faiz'in (2020) faydalı ve öğrenmede etkili olduğunu belirtmektedir. Bu bakımdan çalışma araştırmacıların çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Türkçe derslerinde disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanmak öğrencilere birtakım katkılar sunmaktadır ve Türkçe dersi yapısı itibarıyla disiplinlerarası ilişki kurmaya son derece elverişlidir. Dolayısıyla Türkçe dersi öğretim programında disiplinlerarası yaklaşıma gereken önem verilmelidir. Bu doğrultuda Türkçe öğretim programına disiplinlerarası yaklaşımla ilgili bilgilendirici, örneklendirici ve yönlendirici bölümler eklenebilir.
- Türkçe ders kitapları öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilere uyarıcı ve etkinlik zemini sunan birincil kaynak olma özelliğine sahiptir. Bu bakımdan Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ve metinlere ait etkinlikler seçilirken bunların disiplinlerin bütünlük gösterdiğini ve birbirleriyle ilişkili olduklarını sezdirebilecek nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

- Türkçe öğretmenleri disiplinlerarası yaklaşımla ilgili gerekli kavramsal bilgiye sahiptir ve derslerinde disiplinlerarası yaklaşıma yer vermektedir. Bunun niteliğini artırmak için Türkçe öğretmenleri; Türkçe dersinin daha fazla ilişki içinde olduğu diğer disiplinlerin öğretmenleriyle iş birliği yapmalı ve fikir alışverişinde bulunmalıdır.

Kaynakça

- Apostel, L. (1970). *Interdisciplinarty; Problems of Teaching and Research in Universities*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Aslan Yolcu, F. (2013). *İlköğretim düzeyinde performans görevi ve proje uygulamaları sürecinde disiplinler arası yaklaşımın etkililiği üzerine bir çalışma* (Tez No. 339039). [Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aybek, B. (2001). Disiplinlerarası (Bütünleştirilmiş) Öğretim Yaklaşımı. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3, 1-7.
- Aydın G. ve Balım A. G (2005). Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Modellendirilmiş Disiplinler Arası Uygulama: Enerji Konularının Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 145 - 166.
- Demir, E. (2009). *İlköğretim ikinci sınıflarda uygulanan disiplinlerarası bütüncül öğretim yaklaşımının etkisi*. (Tez No. 249811). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Demir, E. (2017). Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarının disiplinler. *Journal of Turkish Studies*, 12(25), 237-252.
- Duman, B. ve Aybek, B. (2003). Süreç temelli ve disiplinler arası öğretim yaklaşımlarının karşılaştırılması. *Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 1-12.

- Edeer, Ş. (2005). Sanat Eğitiminde Disiplinlerarası Yaklaşım. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(19), 78 - 84.
- Erden, M. (2007). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Pegem Yayınları.
- Jacobs, H. H. (1989). *The growing need for interdisciplinary Curriculum content*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Jones, C. (2009). Interdisciplinary Approach - Advantages, Disadvantages, and the Future Benefits of Interdisciplinary Studies. *ESSAI*, 7(26), 76-81.
- Kanatlı, F. ve Çekici, Y.E. (2013). Türkçe Öğretiminde Disiplinler Arası Olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 223-234.
- Karakuş, M. ve Aslan, S. (2016). İlkokulda disiplinlerarası öğretime yönelik mevcut durumun incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(4), 1325-1344.
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar)*. MEB Yayınları.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. Selahattin Turan). Nobel Yayıncılık.
- Newell, W. H. (1994), Designing interdisciplinary courses. *New Directions for Teaching and Learning*, 58, 35-51.
- Özaydınlı Tanrıverdi, B. ve Kılıç, C. (2019). Disiplinlerarası Yaklaşım İlişkin Ortaöğretim Öğretmenlerinin Görüşleri ve Ders Uygulamaları . *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 52(2), 301-330.
- Özçelik, C. ve Semercî, N . (2016). Disiplinler arası öğretim yaklaşımına dayalı hazırlanan öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin geometrik cisimlerin hacimleri konusundaki akademik başarılarına etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2) , 141-150.

- Perkins, D. N. (1994). *The İntelligen eye. Sanat Monica*. The Getty center for education in the arts.
- Şahbaz, N. K. ve Çekici, Y. E. (2012). Disiplinler Arası Bir Disiplin Olarak Türkçe Eğitimi. *Turkish Studies*, 7(3), 2367-2382.
- Şahin, Ş. (2018). *Interdisciplinarity in the Activities of the Turkish Course Workbooks*. International Journal of Languages Education
- Taşdemir, M. ve Taşdemir, A. (2011). İlköğretim müfredatındaki fen ve dil temelli derslerin disiplinlerarası yaklaşımla incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 217-232.
- TDK (2005). *Büyük Türkçe sözlük*. 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası.
- Turan, S., Karasu Avcı, E. ve Faiz, M. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Disiplinlerarası Yaklaşımına Yönelik Görüşleri. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 6(1) , 141-163.
- Ulusoy, G. (2007). “*Disiplinler Arası Araştırma ve Eğitim*”, (Editör: Coşkun Can Aktan), *Değişim Çağında Yüksek Öğretim, Global Trendler – Paradigmatik Yönelimler*, İzmir: Yaşar Üniversitesi, s. 389-398.
- Yalçın, M. (2013). Biyoloji dersinde disiplinlerarası çalışmaların öğrenme üzerine etkilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 117-122.
- Yarımca, Ö. (2011). Disiplinler arası yaklaşıma dayalı bir durum çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*, 25, 1-22.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinler Arası Öğretim Kavramı ve Programlar Açısından Doğurduğu Sonuçlar, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.